

Informatienota raad

Zaaknummer: Z-22-418220
Nummer:
Datum: 19-9-2022
Steller: College
Onderwerp: Motie Ondersteun de middeninkomens

Ter informatie

Kennis nemen van:

Het onderzoek naar de motie “Ondersteun de middeninkomens”.

Aanleiding

In de raadsvergadering van 14 juli j.l. heeft u de motie “Ondersteun de middeninkomens” (motie 108) aangenomen. Deze motie verzoekt het college:

- Te onderzoeken wat het college extra kan doen om de huishoudens met een middeninkomen in gemeente Medemblik te ondersteunen en specifiek wat er voor kinderen gedaan kan worden;
- De financiële consequenties van het verruimen van verschillende minimavoorzieningen voor deze doelgroepen op een rij te zetten;
- De raad hierover voor besluitvorming van de begroting 2023-2026 te informeren.

Deze informatienota informeert u over scenario's om de ondersteuning van de (lage) middeninkomens uit te breiden en de financiële consequenties daarvan. Voor het complete beeld, is het belangrijk daarbij eerst de reeds bestaande regelingen voor lage en middeninkomens en specifiek voor kinderen toe te lichten.

De gemeente Medemblik geeft structurele ondersteuning voor haar inwoners in de vorm van bijzondere bijstand. Structurele regelingen kunnen jaarlijks worden toegekend aan de inwoner. Hiernaast zijn er ook incidentele regelingen zoals de landelijke regeling energietoeslag of lokale invulling van gelden middels de zomeractie en de decemberactie. Door de inzet van een groot aantal regelingen voor kinderen, zoals een laptop regeling en een participatieregeling vanaf 0 jaar, is vanuit de bijzondere bijstand door de gemeente Medemblik veel aandacht voor kinderen in gezinnen met een laag inkomen. Een volledige lijst met de huidige regelingen is toegevoegd, zie bijlage 1. Het huidige budget voor de bijzondere bijstand bedraagt € 1,18 miljoen.

Het doel van de bijzondere bijstand is om inwoners die over onvoldoende financiële middelen beschikken te ondersteunen. Vanuit de Participatiewet mag het college de norm voor toegang tot de bijzondere bijstand bepalen (artikel 35 Participatiewet). Door de gemeente Medemblik wordt bijzondere bijstand voor alle regelingen verstrekt tot 120% van de bijstandsnorm (in bijlage 1 staan de uitzonderingen op deze norm benoemd). Binnen de regio Westfriesland wordt over het algemeen ook een norm van 120% van de bijstandsnorm gehanteerd. Het college monitort signalen rond geldproblemen bij de doelgroep met een inkomen boven de 120% grens. Daarnaast volgen we nauwgezet of er middelen vanuit het rijk beschikbaar komen om deze doelgroep extra te ondersteunen.

Kernboodschap

We hebben ruime regelingen voor inwoners met een laag inkomen. De gemeente Medemblik kan de regelingen voor een grotere groep bereikbaar maken, maar dit heeft financiële consequenties.

Consequenties

1.1 Het begrip middeninkomen is geen statisch begrip

Dit onderzoek richt zich op de (lage) middeninkomens. De middeninkomens betreft de helft van alle inkomens, namelijk het totaal van alle inkomens min een kwart voor de lage inkomens en een kwart voor de hoge inkomens. Middeninkomen is geen statisch begrip doordat de middeninkomens 50% van het totaal uitmaken. In dit onderzoek richten we ons op de lage middeninkomens. Hiermee bedoelen we inkomens tot 130% en 140% van de bijstandsnorm. Een overzicht van de netto bedragen per maand vanaf 1 juli 2022 bij een norm van 100%, 120%, 130% en 140% is toegevoegd in bijlage 2. De normbedragen worden elk half jaar herzien, namelijk per één januari en per één juli. In bijlage 2 is een vergelijking van de normbedragen voor 120% van de bijstandsnorm op 1 januari 2022 en 1 juli 2022 opgenomen.

1.2 Norm voor incidentele regeling is gelijk aan de norm voor de structurele regelingen

De energietoeslag is een incidentele, landelijke regeling in het leven geroepen om inwoners op minimumniveau te ondersteunen. In de handreiking eenmalige energietoeslag wordt het advies gegeven om de voorwaarden voor de energietoeslag gelijk te stellen aan de overige regelingen bijzondere bijstand (<https://www.stimulansz.nl/wp-content/uploads/2022/07/Handreiking-eenmalige-energietoeslag-Stimulansz-19-07-2022.pdf>, pagina 21).

Door de voorwaarden voor de energietoeslag gelijk te stellen aan de overige regelingen bijzondere bijstand wil de gemeente Medemblik met zo min mogelijk inzet zo veel mogelijk inwoners ondersteunen. Hierom hanteren wij de norm van 120% voor de energietoeslag. Voor de hoogte van de energietoeslag houden wij het dan geldende richtbedrag van de rijksoverheid aan. Indien het rijk wijzigingen in de energietoeslag doorvoert (zoals het geval op Prinsjesdag 20 september j.l.) wordt het bedrag voor de reeds ingediende aanvragen bijgesteld of de wijziging doorgevoerd.

1.3 Scenario's en consequenties ophoging norm bijzondere bijstand

Bij 140% van de bijstandsnorm komen 54% meer inwoners in aanmerking voor bijzondere bijstand (cijfers van het CBS in bijlage 2). Hieruit kan worden geconcludeerd dat bij een ophoging van de norm voor de huidige regelingen naar 140% van de bijstandsnorm de kosten voor bijzondere bijstand kunnen stijgen tot 154% van het huidige budget dat uitgegeven wordt aan de regelingen bijzondere bijstand. Aanname hierbij is dat hetzelfde percentage dat momenteel gebruik maakt van de regelingen bijzondere bijstand dit bij een verhoging van de norm ook zal doen.

De doelgroep voor bijzondere bijstand kan op twee manieren worden verruimd:

1. Verruiming van de doelgroep voor de regelingen bijzondere bijstand zonder herziening van de regelingen

In dit scenario wordt de norm voor toegang tot de regelingen bijzondere bijstand opgehoogd. Tegenover de ophoging van de norm en hiermee de hogere kosten van de bijzondere bijstand staat echter geen compensatie. Dit houdt in dat deze verruiming van de doelgroep niet budgetneutraal kan worden doorgevoerd. Het budget zal stijgen vanwege de nieuwe doelgroep die aanspraak kan maken op de bijzondere bijstand.

Hiernaast zal een groter aantal aanvragen moeten worden behandeld, dit leidt tot een toename van de benodigde formatie.

2. Verruiming van de doelgroep voor de regelingen bijzondere bijstand door versoberen van (het aantal) regelingen

In dit scenario wordt de norm voor toegang tot bijzondere bijstand opgehoogd. De extra kosten voor budget en formatie worden (deels) gecompenseerd door een versobering van de huidige bijzondere bijstandsregelingen. Dit betekent dat de huidige doelgroep van de bijzondere bijstand gebruik kan maken van minder regelingen.

In bijlage 1 staat een overzicht van de regelingen van de gemeente Medemblik. Een deel van de regelingen bijzondere bijstand is wettelijk verplicht. Een aantal van de wettelijk verplichte regelingen kunnen worden versoerd door het uit te keren bedrag naar beneden bij te stellen. De individuele inkomens toeslag van de gemeente Medemblik wijkt maximaal € 66,- af van de individuele inkomens toeslag van de overige gemeenten in West-Friesland.

De eigen regelingen van de gemeente Medemblik zijn niet wettelijk verplicht, zij kunnen verwijderd worden uit de huidige beleidsregels. Echter, het verwijderen van de minst gebruikte regelingen zal niet voldoende opleveren. Terwijl het verwijderen van de meest gebruikte beleidsregels gevolgen heeft voor de huidige doelgroep van de bijzondere bijstand.

1.4 Beoogde doelgroep wordt minder bereikt door uitbreiding van de doelgroep

Tot op heden is door de gemeente Medemblik ingezet op kindregelingen. Door deze focus is een groot aantal kindregelingen onderdeel van het bijzondere bijstand pakket van de gemeente Medemblik. Om een uitbreiding van de bijzondere bijstandsnorm te kunnen bekostigen, zal het grootste deel van de eigen regelingen verdwijnen. Een uitbreiding van de doelgroep zal hierdoor de eigen focus van de gemeente Medemblik op de kindregelingen wegnemen.

1.5 Het percentage kinderen stijgt niet mee met de stijging van de gehele doelgroep

De cijfers van het CBS leveren bij een ophoging van de norm naar 140% van de bijstandsnorm een uitbreiding van de doelgroep met 54% (zie bijlage 2). Het aantal kinderen dat onderdeel uitmaakt van deze doelgroep stijgt met 33% volgens deze cijfers. Dit betekent dat, bij een verhoging van de norm, het aantal volwassenen die aanspraak kunnen maken op de regelingen meer stijgt dan het aantal kinderen.

De ingediende motie legt de nadruk op kinderen. Onderdeel van de vraag uit deze motie is wat we specifiek kunnen betekenen voor kinderen uit gezinnen in de (lage) middeninkomens. Een verruiming van de norm voor bijzondere bijstand naar 140% van de bijstandsnorm lijkt niet specifiek gericht op kinderen.

1.6 Motie “Verlagen inkomensgrens bijzondere bijstand onwenselijk”

In deze motie is aangegeven dat een maatregel betreffende verlaging van de inkomensgrens bijzondere bijstand niet werd meegenomen als mogelijke besparing binnen het sociaal domein.

1.7 Noodzakelijke besparingen bij verruiming van de doelgroep voor regelingen bijzondere bijstand naar 140% van de bijstandsnorm

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van het percentage van het budget 2021 dat besteed is aan de verschillende regelingen. Voor 2021 was het budget € 1,13 miljoen.

Op basis van cijfers van het CBS blijkt dat de doelgroep bij een verruiming van de doelgroep naar 140% van de bijstandsnorm tot 54% kan toenemen. Om een eventuele verruiming budgetneutraal te kunnen uitvoeren moeten we uitgaan van maximaal gebruik door deze nieuwe doelgroep. Dit betekent dat we rekening houden met een stijging van de kosten met 54%. Voor 2021 had dit een stijging van € 1,13 miljoen naar maximaal € 1,74 miljoen kunnen zijn.

De in bijlage 1 genoemde regelingen bijzondere bijstand tellen op tot 35% van het budget 2021. Een stijging van 54% van de kosten betekent dat 19% op de genoemde regelingen moet worden bespaard om de verruiming van de doelgroep budgetneutraal te kunnen uitvoeren. Dit betekent dat alle eigen regelingen van de gemeente Medemblik verdwijnen, dan wel dat een groot deel van de eigen regelingen verdwijnen met een versoering van de individuele inkomens toeslag.

Voorwaarde hierbij is dat we de nieuwe doelgroep van 120% tot 140% alleen toegang geven tot de in bijlage 1 genoemde regelingen bijzondere bijstand. Als deze nieuwe doelgroep ook toegang krijgt tot de overige vormen van bijzondere bijstand dan kan de stijging niet budgetneutraal worden uitgevoerd. De bewindvoeringskosten omvatten bijvoorbeeld 36% van het budget van 2021. Een uitbreiding van de doelgroep voor de bewindvoeringskosten kan niet worden gecompenseerd door versoering van (het aantal) regelingen bijzondere bijstand.

Communicatie

N.v.t.

Vervolg

Het college monitort signalen rond geldproblemen bij de doelgroep met een inkomen boven de 120% grens. Daarnaast onderzoeken we of er middelen vanuit het rijk beschikbaar komen om deze doelgroep extra te ondersteunen.

Bijlagen

Bijlage 1 Bijzondere bijstand regelingen (DOC-22-590075)

Bijlage 2 Overzicht normbedragen (DOC-22-590077)